

Atvinnumál, nýsköpun, ferðapjónsuta og menning

Ályktun Haustþings
Samtaka sveitarfélaga á Vesturlandi

Klifi - Ólafvík

16. október 2024

Atvinnulíf á Vesturlandi

- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að styðja við og stuðla að verkefnum sem efla sjálfbærni í iðnaði og matvælaframleiðslu, hagnýtingu efnis og auðlindastrauma, klasasamstarf og eflingu hringrásarhagkerfis á Vesturlandi.**
- **Haustþing SSV hvetur stjórnvöld til frekari aðgerða og ívilnana vegna atvinnustarfsemi á landsbyggðinni, með það að markmiði að fjölga tækifærum fólks til atvinnu, búsetu og styðja við byggðafestu.**
- **Haustþing SSV hvetur stjórnvöld til að styðja ríkulega við verkefni og samstarf til eflingar landshlutans.**

Atvinnulíf á Vesturlandi hefur gengið í gegnum miklar breytingar undanfarin ár. Sjávarútvegur og landbúnaður voru áður langstærstu atvinnugreinarnar, en hlutdeild þeirra er mun minni í dag en áður. Á móti kemur að atvinnusvæðið á Grundartanga og ferðaþjónusta hafa vaxið mjög hratt, auk þess sem grænir iðngarðar, nýsköpunar- og sprotafyrirtæki eru að festa sig í sessi. Vissulega hefur þessi þróun verið misjöfn eftir svæðum á Vesturlandi og segja má að þróun atvinnulífs endurspeglar í búapróun í landshlutanum. Það blasir við að samfélagið mun áfram ganga í gegnum miklar breytingar og því er mikilvægt að aðilar atvinnulífs á Vesturlandi geti unnið að nýjum hugmyndum og tileinkað sér hluti sem skipta máli. Því er skilningur og stuðningur stjórnvalda mjög mikilvægur til að stuðla að áframhaldandi atvinnuþróun á Vesturlandi. Trygg afkoma frumframleiðenda er forsenda nýsköpunar og þróunar í atvinnulífi og forsenda nýliðunar í öllum atvinnugreinum.

Sveitarfélög, í samvinnu við atvinnulíf og félagasamtök, hafa sýnt frumkvæði í að koma á fót samstarfi og verkefnum til að styrkja byggð og atvinnuuppbyggingu á grunni sjálfbærni. Sem dæmi má nefna Svæðisgarðinn Snæfellsnes. Haustþing SSV fagnar þessum verkefnum.

Matvælaframleiðsla

- **Haustþing SSV skorar á ríkið að styðja við matvælaframleiðslu, rannsóknir og vinnslu. Það er forsenda fyrir fæðu og matvælaöryggi á Íslandi.**
- **Haustþing SSV skorar á Alþingi að skýra og einfalda regluverk um matvælavinnslu, þannig að það sé ekki íþyngjandi eða dragi úr nýsköpun, vöruþróun og samkeppnishæfni íslenskra framleiðanda.**

Heilnæmi íslenskra matvæla og hreinleiki náttúrunnar eru eftirsótt gæði í heimi sívaxandi eftirspurnar eftir matvælum og vatni. Vesturland er kjörið til matvælaframleiðslu með öflugan landbúnað, útgerð og fiskvinnslu sem saman mynda góðan grunn til sóknar í matvælaframleiðslu og áherslu á aukna ræktun, óhefðbundna matvælaframleiðslu og fullvinnslu á svæðinu til aukinnar verðmætasköpunar.

Sjávarútvegur

- **Haustþing SSV skorar á ríkið að auka rannsóknir á lífmassa Breiðafjarðar og Faxaflóa t.d. þangi, þara og krabba, þannig að betri þekking fái til að tryggja sjálfbæra nýtingu þessara hafsvæða.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að stuðla að frekari sátt um sjávarútveg og auka stöðugleika.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að skapa betri grundvöll fyrir litlar og meðalstórar útgerðir sem eru mjög mikilvægar á Vesturlandi.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að gæta þess að möguleg breyting á veiðigjöldum í nánustu framtíð muni ekki leggjast þungt á litlar og meðalstórar útgerðir og stuðla þannig að frekari samþjöppun í greininni. Mikilvægt er að hverskyns breytingar á lögum um stjórn fiskveiða verði ekki til þess að grafa undan samkeppnisstöðu lítilla og meðalstórra útgerða.**

Á Vesturlandi eru sjávarbyggðir þar sem reknar eru litlar og meðalstórar útgerðir, fiskvinnslur og fiskmarkaðir. Fyrirtækin mynda undirstöðuatvinnuveg viðkomandi byggða og eru leiðandi í nýsköpun og vörubröun.

Nokkur styr hefur lengi verið í þjóðfélaginu um umgjörð sjávarútvegs á Íslandi, t.d. vegna veiðigjalda, úthlutunar aflaheimilda og samþjöppunar, sem skapar óvissu og erfiðleika fyrir þá sem starfa í þeirri atvinnugrein. Mikilvægt er því að skapa sátt og stöðugleika um starfsumhverfi sjávarútvegs þannig að atvinnugreinin geti þróast áfram á grundvelli sjálfbærrar nýtingar, greitt sanngjarnt nýtingargjald af auðlindinni og eflst samfélaginu öllu til hagsbóta.

Haustþing SSV lýsir yfir áhyggjum sínum af íþyngjandi veiðigjöldum, sérstaklega fyrir minni og meðalstórar útgerðir. Ljóst er að hröð samþjöppun mun eiga sér stað í atvinnugreininni verði ekki breyting á núverandi fyrirkomulagi veiðigjalda og því er hætta á að þessi grunnstoð atvinnulífs á Snæfellsnesi muni eiga erfitt uppdráttar. Jafnframt lýsir haustþing yfir áhyggjum af þróun sjávarútvegs á Vesturlandi.

Landbúnaður

- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að tryggja meiri hvata til ættliðaskipta og nýliðunar í landbúnaði, t.d. með skattalegum hvata fyrir kaupendur bújarðar til að halda áfram búskap á bújörð. Fyrir byggðafestu og matvælaöryggi þurfa hvatar að vera með þeim hætti að búseta og matvælaframleiðsla sé tryggð á landbúnaðarjörðum.**
- **Haustþing SSV hvetur til þess að útboð á fullfjármagnaðri jarðræktarmiðstöð við LBHÍ fari fram sem allra fyrst þannig að framkvæmdir verði komnar vel af stað á árinu 2025.**

- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja stöðugleika og sanngjarnt orkuverð til garðyrkjubænda, til þess að efla framleiðslu og auka framleiðni, stuðla að fjárfestingu, nýsköpun og framþróun greinarinnar.**
- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að huga sérstaklega að erfiðri stöðu bænda. Bregðast þarf skjótt við viðvarandi afkomuvanda með virkum úrræðum.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að rannsóknir, nýsköpun og þróun í landbúnaði verði stórlega efldar, greininni til framdráttar.**
- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að leita allra leiða til að hvetja til og styðja við verkefni hagaðila í landbúnaði sem tengjast umhverfis- og loftslagsmálum.**
- **Haustþing SSV skorar á Matvælaráðuneytið að endurskoða regluverk varðandi fiskeldi. Umgjörð, eftirlit og viðurlög meðmiklvægri atvinnugrein fiskeldi verður að vera með þeim hætti að öðrum búgreinum og atvinnuuppbyggingu stafi ekki hætta af fiskeldisrekstri né heldur umhverfi og lífríki.**

Ástandið í heiminum hefur sýnt okkur hversu það er mikilvægt fyrir Íslendinga að vera sjálfbærir um matvælaframleiðslu og fæðuöflun til að tryggja fæðuöryggi á Íslandi.

Á Vesturlandi eru landbúnaðarhéruð og -svæði sem byggja á hefðbundnum fjölskyldubúskap á litlum og stórum búum. Neikvæð umræða, rangfærslur og deilur í þjóðfélaginu um landbúnaðarkerfið og stuðning við íslenska matvælaframleiðslu gerir starfsumhverfi landbúnaðarins óstöðugt og erfitt að búa við. Það er því mjög mikilvægt fyrir fólk og landssvæði sem byggja afkomu sína á þessari atvinnugrein að sátt náist um íslenskan landbúnað. Landbúnaður stuðlar að fæðuöryggi Íslendinga og er víða forsenda þess að byggð haldist í dreifbýlinu. Lífandi landbúnaður í sveitum landsins og matvælaframleiðsla styður einnig við vöruþróun vegna ferðaþjónustu og er byggðafesta fyrir ýmsa byggðakjarna á landsbyggðunum.

Haustþing SSV lýsir yfir miklum áhyggjum á mjög erfiðri stöðu sauðfjárræktar og bendir á að sauðfjárrækt er grunnatvinnuvegur á hluta Vesturlands. Má í því sambandi nefna Dalabyggð sem er svæði sem hefur verið í vörn og búið við stöðuga fækkun íbúa um langt árabil, en úrvinnslustöð í landbúnaði er meðal stærstu vinnuveitenda í Dalabyggð. Mikilvægt er að standa vörð um þessa starfsemi. Vaxandi áhugi er á heimavinnslu og sölu beint frá býli og mikilvægt er að hlúa vel að slíkum sprotum. Einnig eru mörg tækifæri í landbúnaði sem tengjast umhverfis- og loftslagsmálum og geta miðað að því að fullnusta skuldbindingar og markmið Íslands um kolefnishlutleysi árið 2040.

Mikilvægt er að stoðkerfi landbúnaðarins sé skilvirkt og styðji vel við alla starfsemi sem viðkemur landbúnaði, bæði jarðrækt og dýrahald. Það er líka mikilvægt að eftirlits og gæðakerfið standi sína plikt og vinni vel með atvinnugreininni til að tryggja bæði gæði í matvælaframleiðslu og velferð dýra á Íslandi.

Grundartangi og grænir iðngarðar

- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að styrkja enn frekar innviði atvinnusvæðisins á Grundartanga og tryggja þar nægt framboð á raforku og vatni til að viðhalda virkum vexti og þróun atvinnusvæðisins.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja öruggar og greiðar samgöngur að og frá Grundartanga, en það er ein mikilvægasta forsendan fyrir rekstri og öflugri atvinnuuppbyggingu.**
- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að hvetja til og styðja við verkefni hagaðila í iðnaði sem tengjast umhverfis- og loftslagsmálum.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja að regluverk styðji við framleiðslu rafeldsneytis og að skapaðir verði hvatar til fjárfestinga og nýsköpunar í grænum lausnum.**
- **Haustþing SSV hvetur ríkið til að halda áfram að styrkja starfsumhverfi grænna iðngarða á Íslandi.**

Atvinnusvæðið á Grundartanga er mikilvægt fyrir Vesturland. Við áframhaldandi þróun svæðisins er nauðsynlegt að horfa til fjölmargra tækifæra í framleiðslu og þjónustustarfsemi sem nýta sér hafnarmannvirki og þekkingarumhverfið á Grundartanga. Aukið samstarf fyrirtækja og nýsköpun er megindrífkraftur framþróunar svæðisins til að gera það enn eftirsóknarverðara fyrir nýja starfsemi með lágmarks umhverfisáhrif.

Fyrirtæki á svæðinu hafa á undanförunum árum lagt metnað sinn í að draga úr umhverfisáhrifum sínum með ýmsum ráðstöfunum, t.d. að draga úr notkun jarðefnaeldsneytis, rykmengun og losun koltvísýrings út í andrúmsloftið. Fyrirtækin vilja skapa sátt við umhverfi sitt og samfélag og vera ábyrg í sínum rekstri.

Ferðaþjónusta

- **Haustþing SSV fagnar nýrri Ferðamálastefnu og aðgerðaáætlun til 2030. Okkar von er að ný ferðamálastefna verði til að byggja undir þá vinnu sem nú er til staðar. Sem dæmi áfangastaðaáætlanir landshlutanna, uppbyggingu á áningarstöðum og ferðaleiðir um landshlutann.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja áfangastaða- og markaðsstofum landshlutanna nægt fjármagn til að standa undir þeim verkefnum sem þeim er ætlað samkvæmt samningum.**

- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að marka skýra sýn og reglur varðandi uppbyggingu innviða, ábyrgð, umsjón og innheimtu á áningarstöðum við náttúruperlur á Íslandi.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að skýra og einfalda regluverk um ferðaþjónustu, þannig að það sé ekki íþyngjandi eða dragi úr samkeppnishæfni íslenskra fyrirtækja í ferðaþjónustu sem starfa í samkeppnisumhverfi á heimsmarkaði.**
- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja sveitarfélögum fjármögnunarleið til að standa undir auknum útgjöldum vegna vaxandi ferðaþjónustu á landinu, til dæmis að gistináttgjald renni til sveitarfélaga.**
- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að standa fyrir og stuðla að markvissri uppbyggingu og virkum rekstri á innviðum og grunnþjónustu sem styður við ferðaþjónustu á hverju svæði til að hægt sé að standa fyrir rekstri á heilsárs ferðaþjónustu allsstaðar á Vesturlandi.**
- **Haustþing SSV skorar á stjórnvöld að efla og auka rannsóknir sem viðkoma ferðaþjónustu á öllum sviðum og stuðla að aðgengilegri framsetningu á öllum gögnum sem varða ferðamál.**
- **Haustþing SSV hvetur til þess að framlög til samgöngumála endurspegli markmið um að ferðamenn ferðist víðar um Ísland og dvelji lengur hérlendis. Samgöngubætur á Vesturlandi stuðla að því markmiði. Huga mætti að fjölgun hringleiða á Vesturlandi.**

Á Vesturlandi hefur verið mikill vöxtur og metnaðarfull uppbygging í ferðaþjónustu, bæði mannvirkjum og þjónustu. Fyrirtæki í ferðaþjónustu eru margbreytileg og bjóða upp á fjölbreytta afþreyingu, gistingu og veitingarekstur. Þetta eru jafnt lítil og stór fjölskyldufyrirtæki, rekstrarfélög og stór þjónustufyrirtæki sem starfa um allt land. Ferðaþjónusta er þannig orðin stór og mikilvægur atvinnuvegur og virkur þáttur í lífi fólks sem eykur mjög lífsgæði á Vesturlandi.

Til að hægt sé að vinna markvisst að uppbyggingu og gæðastarfi í ferðaþjónustu er mjög mikilvægt að unnið sé að virkum rannsóknum um allt land, á umferð, ferðahegðun og atvinnugreininni sjálfri, auk þess að vakta áhrif ferðaþjónustu á land og þjóð. Helstu upplýsingar úr rannsóknum og könnunum þurfa að vera aðgengilegar með skýrri framsetningu á rauntíma, til að hægt sé að nýta þær sem stjórnæki í uppbyggingu og rekstri ferðaþjónustu um allt land.

Nýsköpun

- **Haustþing SSV skorar á ríkið að tryggja sanngjarna hlutdeild Vesturlands við úthlutun fjármuna til nýsköpunar.**
- **Haustþing SSV hvetur ríkið og ríkisfyrirtæki til að styðja með öflugum og sanngjörnum hætti við fjárfestingu í nýsköpun og rannsóknavinnum með auknum styrkjum sem úthlutað er til starfsemi sem stunduð er á landsbyggðinni. Til dæmis með því að auka verulega fjármagn í Uppbyggingarsjóði.**
- **Haustþing SSV fagnar áformum ríkisins og stuðningi byggðarstofnunar á fjölgun óstaðbundina starfa. Með því er verið að stuðla að búsetufrelsi og mikilvægt er að haldið verði áfram á þeirri braut.**

Mikilvægi nýsköpunar í atvinnulífi hefur aldrei verið meiri, miklar samfélagsbreytingar eru í gangi og innleiðing nýrrar tækni á öllum sviðum. Unnin hefur verið mikil heimavinna og grunnur að frjórri starfsemi til nýsköpunar af öllum toga verið lagður á Vesturlandi. Þar má nefna Rannsóknar og nýsköpunarsetrið Breið á Akranesi, Gleipni nýsköpunar- og þróunarsetur háskólanna á Vesturlandi og fleiri aðila, þróunarfélagið Grundartanga og stofnun samvinnurýma- og nýsköpunarsetra á þéttbýlisstöðum á Vesturlandi, ásamt Nýsköpunarneti Vesturlands (NýVest) sem mun tengja saman þessar starfsstöðvar og er kjörinn vettvangur til að leiða og örva nýsköpun á Vesturlandi. Að Nýsköpunarneti Vesturlands standa háskólar, framhaldsskólar, Símenntunarmiðstöðin, sveitarfélög, fyrirtæki og einstaklingar á svæðinu. Enn fremur eru samvinnurými og nýsköpunarsetur sem er verið að stofna góður farvegur fyrir óstaðbundin störf og fjarvinnsluverkefni af öllum toga.

Atvinnuráðgjöf SSV hefur markvisst komið að stuðningi við frumkvöðla og fjármagn úr Sóknaráætlun Vesturlands hefur nýst til nýsköpunar og sem beinn stuðningur við frumkvöðla.

Menning

- **Haustþing SSV skorar á ríkisvaldið að settar verði jafnræðisreglur er varða úthlutanir menningartengdra styrkja á vegum hins opinbera, þannig að listafólk sem býr á landsbyggðinni hafi jafnan aðgang að styrkjum eins og t.d. listamannalaunum.**
- **Haustþing SSV hvetur til þess að ríkisvaldið komi að uppbyggingu menningarhúsa á Vesturlandi eins og gert hefur verið í öðrum landshlutum. Með því er m.a. kallað eftir samstarfi við ríkisvaldið um uppbyggingu varðveisluseturs á Vesturlandi sem myndi hýsa varaeintakasafn Landsbókasafns Íslands auk muna úr safnaeign annarra safna og höfuðsafna.**

Undanfarin ár hefur verið halli í umsóknum og úthlutunum starfslauna listamanna á milli höfuðborgar-svæðis og landsbyggðarinnar. Haustþing SSV hvetur til þess að ráðist verði í átak til að jafna dreifingu styrkja, t.a.m. listamannalauna, á milli höfuðborgarsvæðis og landsbyggðar. Enn fremur að hvati verði myndaður til að fagfólk í listum geti unnið að verkefnum í auknum mæli á landsbyggðinni.

Í dag er Varaeintakasafn Landsbókasafns Íslands varðveitt í gamla Héraðsskólanum í Reykholti. Ljóst er að aðstaðan er orðin of lítil og þörf á stærra húsnæði fyrir starfseminna. Þá hefur umræða um sameiginlegt, miðlægt varðveislusetur safna á Vesturlandi verið í umræðunni og er fyrir séð mikið hagræði með byggingu slíks seturs í samstarfi við ríkisvaldið.

Í ljósi þess að byggð hafa verið upp menningarhús um allt land nema á Vesturlandi er skorað á ríkisvaldið að byggja upp menningarhús m.t.t. varðveisluseturs á landshlutanum. Væri það gert að fyrirmynd menningarhúss sem fyrirhugað er að rísi á Sauðárkróki en viljayfirlýsing um slíkt var undirrituð í ár.